

Rodičům předškoláků

aneb co by mělo dítě umět před vstupem do školy?

Mgr. Petra Ryglová
Mgr. Miluše Ustohalová
Třebíč 2018

Úvod

Škola je pravděpodobně jednou z nejdůležitějších zkušeností v životě dítěte.

Klade na ně nové požadavky v oblasti učení, udržení pozornosti a zapojení do kolektivu.

Vzpomínky na úspěchy a selhání v dětství mohou člověka provázet po celý život a někdy to trvá léta, než se překonají důsledky špatného začátku.

Je mnoho věcí, které můžete dělat se svým dítětem doma a připravit ho, aby to, co se ve škole naučí, dokázalo využít co nejlépe.

Tato brožura může pomoci rodičům a dětem objevovat potěšení z úspěchu již v raném věku a vyhnout se pozdějšímu selhání a zklamání. Věříme, že připravíte-li svému dítěti dostatek příležitostí pro upevnění prvních učebních návyků, přinesou mu první dny ve škole potěšení a obohacení.

Které oblasti jsou důležité při posuzování školní zralosti?

- tělesný vývoj a zdravotní stav
- úroveň vyspělosti poznávacích funkcí (paměť, myšlení, vnímání)
- úroveň práceschopnosti (pracovní předpoklady, návyky)
- úroveň emocionální a sociální zralosti

Tělesný vývoj

Dítě by mělo odpovídat růstem, fyzickými dispozicemi nárokům věku 6 let. Například děti drobnějšího vzrůstu bývají ohrožovány zvýšenou unavitelností a nebo pocitu méněcennosti v kolektivu vyspělejších dětí. Děti často nemocné, s oslabenou imunitou často ve škole zameškávají, což může ovlivnit jejich školní úspěšnost.

Psychická zralost

Pro zvládnutí trivia (čtení, psaní, počítání) je důležitý optimální vývoj kognitivních (poznávacích) schopností, úzce souvisí se školní zralostí a připraveností. Lze do nich zahrnout vnímání, paměť, pozornost, myšlení a řeč, schopnost vytvářet představy a schopnost učit se.

Práceschopnost dítěte

Školní práce klade nároky na všechny kvality pozornost – intenzitu, stálost, vytrvalost, odolnost vůči rušivým podnětům. U školáka se předpokládá i přiměřená míra samostatnosti při přechodu od jedné činnosti ke druhé. Práceschopnost je podmíněna vyzrálostí centrální nervové soustavy.

Osobnost (emocionálně-sociální zralost)

Na vyzrálou osobnost jsou kladeny poměrně velké nároky. Od dítěte se očekává přiměřené zvládnutí emocí, sebeovládání, odolnost vůči nezdaru, překážkám.

Důležité jsou též určité sociální dovednosti – začlenit se mezi vrstevníky, komunikovat, respektovat, rozumět pravidlům společného soužití ve třídě.

U dětí, jejichž poznávací schopnosti vyžívají pomaleji nebo nerovnoměrně, případně pokud děti ve vývoji úplně zaostávají, je vhodné zvážit možnost doporučení odkladu školní docházky. Pouze v případě, že má dítě dobré celkové rozumové schopnosti a oslabení pouze v jedné z oblastí (např. v grafomotorice), je vhodné se zaměřit na intenzivní podporu této dílčí oblasti před nástupem.

Dílčí oblasti a aktivity vhodné pro rozvoj předškolního dítěte:

Motorika:

- hrubá motorika, koordinace pohybů: rozvoj přirozeného pohybu dítěte; běhání házení a chytání míče, školky s míčem, se švihadlem, pohyb na průlezkách, lezení po stromech, plavání
- jemná motorika: manipulace s drobnými předměty, modelování, stříhání, tvoření, zavazování tkaniček, cvičení obratnosti prstů pro správný úchop (spojování jednotlivých prstů, ťukání prstů do dlaně druhé ruky, ťukání do stolu jednotlivými prsty apod.)
- grafomotorika: správný posed u kreslení, zapojení paže v plném rozsahu, správné nadlehčení a postavení ruky, plynulé vedení čáry, zvládnutí základních grafomotorických prvků od jednodušších k obtížnějším (kruhy, čáry, vlny, smyčky apod.)
- vizuomotorická koordinace: propojení pohybu oko/ruka - provlékání, spojování bodů, vedení čáry, obtahování předlohy aj.

Vnímání:

- zrakové vnímání: schopnost zaměřit zrakovou pozornost – vyhledávání předmětů v místnosti, na procházce, dětské hry (karetní, pexesa, stolní hry, domina); pracovní listy na hledání rozdílných/shodných obrázků, hledání rozdílů, skládání rozstříhaných obrázků, dokreslování obrázků apod. Posilování paměti – povídání si – jaké jsou hračky v MŠ, co jsi viděl v divadle; hry typu co se změnilo (Kimovy hry).
- sluchové vnímání: zaměření pozornosti na zvukové podněty (rozpoznání jednotlivých zvuků, směru), reakce na zvukový signál, tlesknutí na domluvené slovo v příběhu. Rytmizace, vytleskání slabik ve slově. Rozlišení první a poslední hlásky ve slově, slovní fotbal. Cvičení hláskového skladu a rozkladu slov. Paměť – učení se písniček, říkanek, rozpočítadel s pohybovým doprovodem, předávání vzkazů, zadávání sledů instrukcí, hry typu „Balím si batoh“, rozvíjení věty, příběhu.
- prostorová a směrová orientace: aktivní využívání pojmů nahoře/dole vpředu/vzadu, vpravo/vlevo (určení na vlastním těle, v prostoru, na obrázku).

Chápání předložkových vazeb (na, za, hned před, hned za, v, pod, nad, mezi, vedle apod.), pojmy vysoko/nízko, daleko/blízko, úzký/široký.... Využívání pracovních listů, stavebnic, mozaiky, puzzle.

- řazení, vnímání posloupnosti, času: navlékání korálků, plnění příkazů v určité posloupnosti, stavění stavebnic dle plánu, uspořádání předmětů v řadě (pojmy první, prostřední, poslední, před/za, hned před/hned za...). Rozvoj vnímání času přes pojmenování dějů a činností dítěte v určité době (ráno, dopoledne...večer), v určitých dnech (pracovní dny, víkend), všímání si změn v přírodě (roční období), povídáme si o tom, co bude dříve, později (včera, dnes a zítra, pozítří....)

Myšlení, řeč:

- přirozený rozvoj: povídání si s dítětem, předčítání, povídání nad knížkou, sdílení zážitků, vyprávění podle obrázků
- cílená cvičení: rozlišení věci podle jednoho znaku (co je černé, co roste na stromě), vnímání protikladů, rozlišení fantazie a skutečnosti, úprava nesmyslné věty, řešení situací – co by se stalo, kdyby...; hádanky
- nácvik výslovnosti dle potřeby (spolupráce s logopedem), správná artikulace, vyjadřování ve větách, slovosled....

Matematické představy:

- předčíselné představy: porovnávání, třídění (barva, tvar, velikost), rozlišování - co do skupiny nepatří, řazení podle velikosti (osvojování souvisejících pojmů)
- početní představy: práce s předměty, teprve poté s obrázky – počítání, porovnávání množství (více/méně/stejně, o více, o méně). Určování počtu (postřehování, nácvik odhadu – na prstech, na kostce). K předškolnímu věku náleží chápání množství do 6. Rozvoji matematických představ pomáhají hry typu – domino, člověče nezlob se, kuželky.....

Při práci s dítětem je výhodná pravidelnost cvičení, přivýkání určitému režimu, který bude ve škole samozřejmostí. Pro motivaci dítěte je vhodné cvičit formou hry, společným sdílením času s rodiči, konkrétní pochvala, povzbuzení.

Při zjištění obtíží v určitém úkolu je potřeba využít jednodušší varianty cvičení, případně rozfázovat úkol na dílčí kroky.

Pokud máme pochybnosti o vývoji dítěte, je možné se obrátit o pomoc na školská poradenská zařízení.

DOPORUČENÁ LITERATURA:

Školní zralost /připravenost:

Žáčková H., Jucovičová D.: Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole, H a H

Žáčková H., Jucovičová D.: Je naše dítě zralé na vstup do školy?. Grada 2014.

Beníšková T.: První třídou bez pláče. Grada 2007.

Kutálková D.: Jak připravit dítě do 1.třídy.Grada 2014.

Pracovní sešity k přípravě na školu:

Bednářová J.: Mezi námi předškoláky 5-7let. Edika 2018

Michalová Z.: Připravujeme se do školy, Tobiáš 2012

Pracovní sešity pro děti s odkladem školní docházky. Raabe

Půjdeme do školy úkoly pro předškoláky. Nová škola 2016

Grafomotorika:

Bednářová J.: Mezi námi pastelkami. Computer Press 2008

Bednářová J.: Co si tužky povídaly. Computer Press 2010

Bednářová J.: Na návštěvě u malíře. Computer Press 2009

Bednářová J.: Jedním tahem. Dyscentrum 2006

Bukáčková J.: Už se těším do školy, Blug (koordinace ruky a svalstva prstů)

Grafomotorika a jemná motorika, Raabe

Koubská P.: Šimonovy pracovní listy 25. – hravá grafomotorika. 2017

Lipnická M.: Rozvoj grafomotoriky a podpora psaní. 2007

Looseová A.C.: Grafomotorika – pracovní listy. Portál 2011

Michalová Z.: Čáry máry 1. díl. Tobiáš 2012

Růžek M., Košková L.: Grafomotorická cvičení pro předškoláky. Edika 2017

Šimonovy pracovní listy 14, grafomotorická cvičení. 2009

Uhlířová H.: Grafomotorika - slečno i kluku, rozcvičuj ruku. 2016

Matematické a předmatematické představy:

Bednářová J.: Počítání soba Boba 1.- 3. díl. Edika 2014

Bednářová J.: Předčíselné představy. PPP Brno 2004

Michalová Z.: Rozvíjíme početní představy 1., 2. Tobiáš 2011

Předmatematika, Raabe

Sluchové vnímání

Bednářová J.: Sluchové vnímání. PPP Brno 2008

Michalová Z.: Sluchové vnímání. Tobiáš 2016

Zrakové vnímání

Bednářová J.: Rozvoj zrakového vnímání 5-7 let. Edika 2014

Michalová z.: Shody a rozdíly. Tobiáš 2006

Pokorná V.: Rozvoj vnímání a poznávání 1. Portál 2010

Vítová j.: Výlet myšky Toničky (malované čtení). Thovt 2018

Prostorová orientace a /nebo Orientace v čase

Bednářová J.: Prostorová orientace. PPP Brno 2004

Bednářová J.: Orientace v prostoru a čase. Edika 2012

Bednářová J.: Orientace v čase 1. Dys – centrum 2010